

Arbeidsnotater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

Dronningensgt. 16, Oslo-Dep., Oslo l. Tlf. 41 38 20

IO 74/39

1. oktober 1974

SYSTEMATISKE MÅLEFEIL VED REGISTRERING AV FORBRUKSUTGIFTER VED REGNSKAPSFØRING

av

Odd Skarstad*

INNHold

	Side
1. Innledning	2
1.1. Formål med undersøkelsen	2
1.2. De viktigste resultatene	2
2. Systematiske målefeil	3
2.1. Bokføringsperiodens lengde	3
2.1.1. Generelt	3
2.1.2. Variasjoner mellom regnskapsuker i registrert ukentlig forbruk og antall utgiftsposter	4
2.1.3. Årsaker til variasjoner mellom ukene i utgiftsbeløp og antall utgiftsposter	8
2.1.4. Hvilken rolle spiller bokføringsperiodens lengde for systematiske målefeil?	15
2.2. Kan husholdningsmedlemmene føre alle utgifter i ett hefte eller bør medlemmene ha hvert sitt hefte?	15
2.3. Hvilke personer i en husholdning bør føre egne hefter?	18
2.4. Bør intervjueren oppsøke husholdningen i løpet av regn- skapsperioden for å se til at regnskapet blir ordentlig ført?	19
2.5. Utgiftsposter som husholdningene særlig lett glemmer å ta med i regnskapet	21
Litteraturliste	23
Vedlegg	24

* Jeg vil gjerne takke Arne Amundsen, Grete Dahl og Ib Thomsen for verdifulle kommentarer til arbeidet.

Ikke for offentliggjøring. Dette notat er et arbeidsdokument og kan siteres eller refereres bare etter spesiell tillatelse i hvert enkelt tilfelle. Synspunkter og konklusjoner kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

1. INNLEDNING

1.1. Formål med undersøkelsen

Undersøkelsen er en del av arbeidet som pågår i Statistisk Sentralbyrå for å vurdere og forbedre metodene i statistikkproduksjonen. I dette notatet behandles visse sider ved bruk av regnskapsføring for registrering av utgiftsposter i forbruksundersøkelsen blant private husholdninger. En har konsentrert seg om å behandle systematiske målefeil.

Når det gjelder systematiske målefeil ved registrering av gjennomsnittlig privat forbruksutgift ved regnskapsføring har en forsøkt å belyse betydningen av:

- a) å variere lengden på bokføringsperioden
- b) å bruke ett eller flere regnskapshefter for registrering av husholdningens utgiftsposter (fellesutgifter så vel som husholdningsmedlemmenes individuelle utgifter)
- c) å la intervjueren oppsøke husholdningen i løpet av bokføringsperioden for å veilede om regnskapsføringen
- d) å la intervjueren i et intervju etter utløpet av regnskapsperioden stille kontrollspørsmål om de forskjellige typer utgiftsposter er kommet med under føringen

Når det gjelder betydningen av lengden på bokføringsperioden (pkt. a ovenfor), har en dels støttet seg på resultater fra undersøkelsene som Kemsley [1] og Turner [2] har foretatt i Storbritannia og sammenholdt disse med resultater fra norske undersøkelser basert på et utvalg fra forbruksundersøkelsen 1967 [3] og en prøveundersøkelse fra 1972 som omfattet 350 husholdninger fra Oslo, Bergen og Trondheim [4]. Prøveundersøkelsen fra 1972 ble lagt opp med sikte på en analyse av virkningene av å bruke forskjellige registreringsmetoder. Den har vært eneste kilde ved analyse av de momenter som er nevnt under pkt. b), c) og d) foran.

1.2. De viktigste resultatene

Det viser seg som et gjennomgående trekk at så vel registrerte utgiftsbeløp som tallet på utgiftsposter er høyere i første bokføringsperiode enn i de etterfølgende ukene. Videre viser det seg at den prosentvise fordeling av total forbruksutgift på matvarer, drikkevarer og tobakk, klær og skotøy osv. er meget nær den samme for alle ukene. Som en vel måtte vente, er det ikke lett å si noe sikkert om hva som er årsakene til

fallet i utgiftene og antall poster fra den første regnskapsuken til de senere ukene. Resultatene fra undersøkelsen synes imidlertid å tyde på at fallet fra første til de etterfølgende ukene skyldes at husholdningene blir mindre omhyggelige med å få med alle poster etter at de har ført regnskap en tid. Som følge av dette mener en også at det er registrert forbruk i første uke som gir det riktige bilde av nivået på forbruket pr. tidsenhet.

Prøveundersøkelsen viser at det har vesentlig betydning om hvert (voksnet) medlem i husholdningen får eget regnskapshefte sammenliknet med om alle medlemmene skal føre utgiftene i ett og samme hefte. Ett hefte til hvert medlem gir større registrerte samlede utgifter i husholdningen, og dessuten påvirker dette den prosentvise fordeling av totalutgift på utgiftsgruppene. En mener en får en riktigere registrering av det samlede forbruket ved å la hvert medlem føre sitt eget hefte.

Etter resultatene fra prøveundersøkelsen å dømme har det liten hensikt som en generell regel å la intervjueren oppsøke husholdninger under bokføringsperioden for å veilede om føringen. Dette syntes ikke å spille noen rolle verken for antall registrerte utgiftsposter eller for antall uspesifiserte poster.

Kontrollspørsmål foretatt etter regnskapsperioden tyder på at det er visse typer utgifter som glemmes lettere enn andre under regnskapsføringen. Dette gjelder i særlig grad utgifter som foregår ved trekk i lønn (f.eks. skatte- og trygdetrekk), men også en del andre utgifter.

2. SYSTEMATISKE MÅLEFEIL

2.1. Bokføringsperiodens lengde

2.1.1. Generelt

Et ofte diskutert problem ved forbruksundersøkelser er bokføringsperiodens lengde og dens rolle når det gjelder systematiske målefeil. Det viser seg at registrerte utgiftsbeløp (og registrert antall utgiftsposter) pr. tidsenhet vanligvis avtar med bokføringsperiodens lengde.

En antar gjerne at årsakene til dette kan være:

1. Den faktiske konsumatferd endres som følge av regnskapsføringen, f.eks. ved:
 - a) at husholdningen ønsker å vise et høyere forbruk enn deres vanlige, f.eks. for "å vise myndighetene hvor dyrt det er å leve", men av budsjettmessige grunner kan det ikke gjøres gjennom hele perioden, og utgiftene vil falle etter hvert.
 - b) At husholdningen blir "forskrekket" og mer sparsommelig etter hvert som det kommer for en dag hvor mange penger som blir brukt.
2. Registrerte (men ikke faktiske) utgifter varierer over perioden, f.eks. ved:
 - a) at det ved føringen av 1. ukes utgifter også tas med utgiftsposter fra tiden nærmest foran bokføringsperioden. Grunnen kan være at den som fører regnskapet vil "gjøre statistikken så god som mulig" eller vil vise et "godt ansikt".
 - b) At husholdningene jevnt over blir mer og mer likeglad med føringen av heftene etter hvert som dagene går, slik at stadig flere poster blir utelatt.

2.1.2. Variasjoner mellom regnskapsuker i registrert ukentlig forbruksutgift og antall utgiftsposter

En vil her se på noen observasjoner over registrert ukentlig forbruksutgift og antall utgiftsposter. Materialet er dels fra britiske undersøkelser, dels fra den norske forbruksundersøkelsen 1967 (FBU-67) og fra forbruksundersøkelsen 1972 (FBU-72). Sistnevnte undersøkelse var en prøveundersøkelse.

Resultater fra Storbritannia

Det er utført noen studier på britiske forbruksdata fra 1950-årene. For forbruksdata fra 1953-54 fant Kemsley [1] følgende gjennomsnittlige ukentlige totalutgiftsbeløp pr. husholdning over en tre-ukers registreringsperiode:

<u>1. uke</u>	<u>2. uke</u>	<u>3. uke</u>
226,04 shilling	209,31 shilling	211,04 shilling

Han beregnet også tall for de enkelte goder. Det viste seg at utgifter i 1. uke er signifikant høyere enn i de to etterfølgende, mens det ikke er signifikant forskjell på uke nr. 2 og nr. 3. Han fant tilsvarende resultater for tallet på registrerte utgiftsposter.

Turner [2] har gjennomført tilsvarende undersøkelser fra en senere forbruksundersøkelse med to-ukers bokføringsperiode. Mest inngående har han studert utgiftene til te. Han finner bl.a. signifikant fall i utgiftsbeløpet fra første til annen uke, for husholdninger som har utgifter til te i begge uker, og at det er flere som har utgifter til te bare i første uke enn bare i annen.

Disse undersøkelser tyder ikke på at resultatene var avhengig av årstid, geografisk område eller husholdningstype.

Resultater fra Norge: Forbruksundersøkelsen 1967

Ved den norske forbruksundersøkelsen i 1967 var det én måneds bokføringsperiode (kalendermåned). Ved bearbeidingen ble bokføringsperiodens samlede utgiftsbeløp for hver utgiftspost registrert. Derimot går det ikke fram av det bearbeidde materialet når i bokføringsperioden de forskjellige poster var blitt bokført. Imidlertid er opplysninger om fordelingen på uker innenfor perioden behandlet manuelt for en del av utvalget. Det foreligger slike opplysninger fra i alt 118 husholdninger [3].

En har valgt å undersøke hvordan tallet på registrerte utgiftsposter (inkludert bruk av varer fra husholdningens egen produksjon) varierer over de forskjellige uker innen måneden. En har bare tatt med oppgaver fra de 28 første dager i måneden fordelt på fire perioder a 7 dager, altså f.o.m. 1. - t.o.m. 7., f.o.m. 8. - t.o.m. 14., f.o.m. 15. - t.o.m. 21. og f.o.m. 22. - t.o.m. 28. i måneden. Alle ukedager vil da bli representert akkurat én gang i hver delperiode. En har utelatt månedene desember og mars (julemåned og påskemåned). De geografiske områder som er tatt med, er: Område 3 i Oslo, dvs. Sandaker og Torshov (27 husholdninger), Asker (25 husholdninger), Rennebu (34 husholdninger), og Harstad (22 husholdninger).

Fordelingen på ukene av antall poster pr. husholdning var:

<u>1. uke</u>	<u>2. uke</u>	<u>3. uke</u>	<u>4. uke</u>
49,1	44,9	42,9	43,8

En finner at antall registrerte poster i 1. uke er signifikant høyere enn i de andre ukene; forskjellen er større enn det som kan skyldes at en bare har opplysninger fra et tilfeldig utvalg av husholdninger. Derimot er ikke forskjellene mellom de andre ukene signifikante.

Ved forbruksundersøkelsen i 1967 fulgte som sagt regnskapsperioden kalendermåneden. Dette forhold vanskeliggjør i vesentlig grad tolkingen av variasjoner over ukene i registrerte utgifter. En måned er på flere måter en "økonomisk" periode (månedslønn, månedlige skattetrekk, husleieutbetaling osv.). De observerte ulikheter mellom ukene kan dels skyldes variasjoner over måneden i husholdningens faktiske utbetalinger. Ved opplegg og analyse av Prøveundersøkelsen 1972 har en forsøkt å unngå dette problemet ved i varierende grad å forskyve regnskapsperiodene i forhold til kalendermåneden (se det følgende).

Resultater fra Norge: Prøveundersøkelsen 1972

I forbindelse med forberedelsene til den norske forbruksundersøkelsen 1973 ble det foretatt en prøveundersøkelse. Utvalget omfattet et utvalg av ektepar med 2 barn og hvor ektemannen var i alderen fra 35 til 40 år [4].

Når en valgte en så skarpt avgrenset type husholdninger, var dette for å få virkningene av å bruke ulike innsamlingsrutiner klarest mulig fram. En av disse former for ulike rutiner var bokføringsperiodens lengde og dens plassering i kalendermåneden. I alt 298 husholdninger leverte godkjente regnskapshefter. Følgende oppstilling viser regnskapsperiodens lengde og plassering i måneden for husholdningene (husholdningene ble allokert tilfeldig på periodene):

46	husholdninger	førte i 4 uker	- f.o.m. 28/1	t.o.m. 24/2		
38	"	" " 4 "	- "	4/2	"	2/3
87	"	" " 3 "	- "	11/2	"	2/3
127	"	" " 2 "	- "	28/1	"	10/2

Disse 298 husholdningene bokførte i alt 63 740 poster i løpet av de ukene de førte regnskap. I tabell 1 og 2 er det vist hvordan tallet på poster pr. uke pr. husholdning varierer mellom ukene.

Tabell 1. Tallet på poster pr. uke pr. husholdning

	28/1-3/2	4/2-10/2	11/2-17/2	18/2-24/2	25/2-2/3	I alt
1. gruppe	76,4	71,7	66,0	73,5		71,9
2. "		73,5	65,4	72,4	75,6	71,7
3. "			80,4	74,1	79,2	77,9
4. "	77,7	74,2				76,0
I alt	77,3	73,5	73,2	73,5	78,1	74,9

Tabell 2. Tallet på poster pr. uke pr. husholdning når første uke settes lik 100

		28/1-3/2	4/2-10/2	11/2-17/2	18/2-24/2	25/2-2/3	I alt
1. gruppe	100,0	93,9	86,3	96,2		94,1
2. "		100,0	88,9	98,4	102,8	97,6
3. "			100,0	92,1	98,4	96,9
4. "	100,0	95,5				97,8

Av tabell 1 går det fram at tallet på poster pr. husholdning er store rundt månedsskiftet med henholdsvis 77,3 og 78,1 i ukene 28/1-3/2 og 25/2-2/3. En kan tenke seg at dette dels gjenspeiler folks innkjøpsmønster, dels tidsmønsteret for lønnsutbetalinger (f.eks. månedslønn), og for betaling av visse faste utgifter (husleie, strømgjeld, bladværter m.v.).

En ser at 1. bokføringsuke gjennomsnittlig har flere poster enn 2. uke for alle grupper. Forskjellene er utsagnskraftig for alle grupper under ett. Det er brukt en dobbeltsidig test med signifikansnivå 0,05 basert på normalfordeling. Variansen er estimert fra oppgaver fra 100 tilfeldig uttrukne regnskapshefter. En merker seg at fallet i gjennomsnittstallet på poster fra 1. til 2. uke synes uavhengig av når i kalendermåned bokføringen startet. Dette indikerer at typiske svingninger over kalendermåned i folks innkjøpsmønster ikke gir seg særlig sterke utslag. Årsaken til fallet må i det store og hele søkes i at deltakelsen i undersøkelsen kan ha virket inn på forbruksmønsteret og/eller at nøyaktigheten i registreringen av postene varierer med hvor lang tid bokføringen har vart.

Det går fram av tabellene at det er betydelige variasjoner også mellom de andre ukene i bokføringsperioden. Spesielt ser en at antall poster siste uke ligger høyere enn for nest siste når bokføringsperioden er 3 eller 4 uker. Setter en siste uke lik 100, finner en at nest siste uke blir 93,1. Materialet gir her neppe i samme grad som foran grunnlag for å hevde at forskjellen ikke kan skyldes periodiske variasjoner over måneden i faktiske innkjøp.

Sammendrag

Nedenfor har en stilt opp tall som viser relativt fall fra 1. til 2. uke ved de tre undersøkelser (1. uke = 100).

	<u>1. uke</u>	<u>2. uke</u>	
Kemsleys undersøkelse:	100	92,6	(utgiftsbeløp)
FBU-67	100	91,5	(antall poster)
FBU-72	100	93,4	(antall poster)

Det synes å være liten tvil om at fall i utgiftsbeløp og antall poster fra 1. til 2. uke er et gjennomgående trekk i denne type av undersøkelser.

Når det gjelder variasjonen mellom de andre ukene er resultatene mindre entydige, og gir neppe grunnlag for konklusjoner om årsakene. Det synes imidlertid å være en viss tendens til at siste uke ligger over nest siste når perioden er minst 3 uker.

	<u>Nest siste uke</u>	<u>Siste uke</u>
Kemsleys undersøkelse:	99,2	100
FBU-67	98,1	100
FBU-72	93,1	100

I det følgende vil en se nærmere på hva en kan anta er årsakene til variasjoner mellom 1. og 2. regnskapsuke.

2.1.3. Årsaker til variasjoner mellom ukene i utgiftsbeløp og tallet på utgiftsposter

Det foreliggende materiale gir ikke grunnlag for særlig sterke konklusjoner om årsaker til de observerte variasjoner. Det gir likevel et visst grunnlag for å vurdere spørsmål som melder seg når en forbruksundersøkelse skal gjennomføres.

Er det gjennomgående slik at en del av husholdningene inkluderer visse poster fra før regnskapsføringen startet?

Det er ikke så sjelden at man ved intervjuer opplever at IO mener å være "uinteressant for Statistisk Sentralbyrå fordi han/hun kjøper så lite". Videre sier en del IO av "vi burde heller ha ført regnskap i forrige uke, for da hadde vi store utbetalinger". Det kan vel også tenkes at en del IO anser det for ønskelig å vise at de har råd til å kjøpe dyre gjenstander. Hvis det tas med utgifter fra før bokføringen starter, synes det rimelig å vente at disse vesentlig blir bokført i første bokføringsperiode.

Hvis det å inkludere poster fra før bokføringen fant sted er et dominerende trekk, burde man vente å finne følgende:

1. Det er bokført relativt mange store (og dyre) gjenstander i første uke
2. Det er et stort innslag av relativt store poster i første uke

KEMSLEY

På grunnlag av tabell I hos Kemsley [1], har en beregnet følgende prosentvise fordeling av utgiftsgruppene for ukene:

Tabell 3. Prosentvis fordeling av ukentlige utgifter

Utgiftsgruppe	1. uke	2. uke	3. uke	Alle tre uker
Matvarer	36,0	37,4	37,3	36,9
Drikkevarer og tobakk	10,6	11,3	11,1	11,0
Klær og skotøy	14,8	12,9	14,7	14,2
Husholdningsartikler	7,7	8,1	6,7	7,5
Andre varer	7,7	7,9	7,8	7,8
Reiser	6,8	6,4	6,1	6,4
Tjenester	9,3	9,3	9,6	9,4
Andre utbetalinger	4,1	4,0	3,9	4,0
Hus og brensel	3,0	2,7	2,7	2,8
Alle grupper	100,0	100,0	100,0	100,0

Hvis det i første uke tas med utgifter fra før bokføringsperioden startet, skulle en vente relativt høye utgifter til husholdningsartikler, klær og skotøy og lave andre utgifter, f.eks. matvarer. Matvareutgiftene er relativt lavest i første uke. For klær og skotøy er 1. uke høyest, men ikke for husholdningsartikler. Utslagene synes så lite markerte at en ikke kan hevde at tallene underbygger hypotesen.

FBU-67

På grunnlag av data fra 48 husholdninger fra FBU-67 har en beregnet antall poster etter størrelsesfordelingen på postene over bokføringsukene.

Tabell 4. Antall poster pr. uke pr. husholdning gruppert etter utgifts-
størrelser pr. post

Uke	0-2 kroner	2-6 kroner	6 kroner eller større	Alle poster
Absolutte tall				
1. uke	21,3	25,6	12,2	59,1
2. "	18,4	23,7	10,9	53,0
3. "	18,7	23,6	10,5	52,8
4. "	18,3	21,1	11,6	51,0
Alle uker	76,6	94,0	45,2	215,9
Prosent av alle poster pr. uke				
1. uke	36,0	43,3	20,6	100,0
2. "	34,7	44,7	20,6	100,0
3. "	35,4	44,6	20,0	100,0
4. "	35,8	41,4	22,8	100,0
Alle uker	35,5	43,5	21,0	100,0

En bør være forsiktig med å trekke konklusjoner når observasjons-
materialet ikke er større enn her. Materialet tyder imidlertid ikke på
at det blir bokført relativt flere store poster i første enn i de andre
ukene.

FBU-72

En skal så se litt på materialet fra FBU-72. Det er beregnet
utgifter pr. husholdning for hver bokføringsperiode. Se vedlegg.

Et par forhold ved materialet synes åpenbare:

1. Sampelvariansen er årsak til mye av den variasjonen en obser-
verer.
2. En har periodiske utgifter i forbindelse med husleie, lys og
brensel (en topp rundt hvert månedsskifte).

Det er følgelig vanskelig å trekke konklusjoner om årsakene til
de systematiske variasjoner mellom ukene. Utgiftstyper som klær og skotøy,
møbler, husholdningsartikler, fritidssysler og utdanning er det ikke
umiddelbart lett å tenke seg skal ha systematiske, periodiske variasjoner
over tiden (utover det som evt. skyldes strukturen i tidspunktet for
lønnsutbetalinger til ansatte og utbetalinger av sosiale ytelser). Gjen-
nomnsnittlig utgift pr. husholdning i 1. uke var kr. 203,55 og i 2. uke
kr. 228,70. En ser at 2. uke ligger over 1. uke. Det viser seg ved
ettersyn at noen meget store poster "dominerer" gjennomsnittet. Sampel-
variansene på gjennomsnittsbeløpene er så store at de umuliggjør et
studium av systematiske variasjoner i utgiftsbeløp.

I det følgende betrakter en derfor antall registrerte poster etter henholdsvis utgiftsgruppe og størrelse på postene. I tabell 5 vises prosentvis fordeling av antall poster pr. uke etter utgiftstype. (En del utgifter som skatter, gaver gitt, m.v. er ikke tatt med). I tabell 6 finnes en prosentvis fordeling av antall poster etter størrelsen på postene.

Tabell 5. Antall poster pr. uke pr. husholdning etter utgiftstype. Prosent

Hush.- gruppe	Utgiftstype	28/1- 3/2	4/2- 10/2	11/2- 17/2	18/2- 24/2	25/2- 2/3
Hush.gr. 1 (46 hus- hold- ninger)	00 Matvarer	63,5	66,3	65,9	65,1	
	01 Drikkevarer og tobakk	8,2	8,1	7,1	8,1	
	02 Klær og skotøy	2,6	2,7	2,0	2,3	
	03 Bolig, lys og brensel	0,7	0,4	0,8	0,8	
	04 Møbler og hush.art.	5,2	3,7	4,0	4,6	
	05 Helsepleie	1,2	1,3	0,9	1,2	
	06 Reiser og transport	5,4	4,7	4,8	4,8	
	07 Fritidssysler og utdanning	7,1	7,7	7,8	6,9	
	08 Andre varer og tjenester	6,3	5,1	6,7	6,2	
		100,0	100,0	100,0	100,0	
Hush.gr. 2 (38 hus- hold- ninger)	00 Matvarer		63,5	64,7	65,7	65,1
	01 Drikkevarer og tobakk		7,3	7,1	6,8	5,8
	02 Klær og skotøy		2,0	2,4	2,7	2,6
	03 Bolig, lys og brensel		0,6	0,7	0,5	1,1
	04 Møbler og hush.art.		5,5	3,9	5,6	5,2
	05 Helsepleie		1,1	1,5	1,3	1,0
	06 Reiser og transport		4,4	4,4	4,4	4,4
	07 Fritidssysler og utdanning		8,0	8,7	6,3	7,8
	08 Andre varer og tjenester		7,6	6,6	6,7	7,0
			100,0	100,0	100,0	100,0
Hush.gr. 3 (87 hus- hold- ninger)	00 Matvarer			62,4	63,3	62,7
	01 Drikkevarer og tobakk			7,9	7,4	7,0
	02 Klær og skotøy			2,7	2,7	3,3
	03 Bolig, lys og brensel			0,7	0,6	1,3
	04 Møbler og hush.art.			4,7	4,1	5,1
	05 Helsepleie			1,1	0,9	1,1
	06 Reiser og transport			5,7	5,7	5,7
	07 Fritidssysler og utdanning			7,6	7,6	6,9
	08 Andre varer og tjenester			7,2	7,7	6,9
				100,0	100,0	100,0
Hush.gr. 4 (127 hus- hold- ninger)	00 Matvarer	63,8	64,9			
	01 Drikkevarer og tobakk	7,2	7,6			
	02 Klær og skotøy	2,8	2,8			
	03 Bolig, lys og brensel	1,1	0,7			
	04 Møbler og hush.art.	4,3	4,8			
	05 Helsepleie	1,4	1,1			
	06 Reiser og transport	5,6	4,8			
	07 Fritidssysler og utdanning	6,8	6,6			
	08 Andre varer og tjenester	7,0	6,7			
		100,0	100,0			

Tabell 6. Antall poster pr. uke etter størrelsen på postene. Prosent

	28/1-3/2	4/2-10/2	11/2-17/2	18/2-24/2	25/2-2/3
1. husholdningsgruppe					
0-3 kr.	48,0	48,9	47,9	48,5	
3-8 "	35,2	35,2	34,9	34,4	
Over 8 kr.	16,8	15,9	17,2	17,1	
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	
2. husholdningsgruppe					
0-3 kr.		43,9	43,8	43,6	41,6
3-8 "		39,1	36,9	37,9	37,8
Over 8 kr.		17,0	19,4	18,5	20,5
Sum		100,0	100,0	100,0	100,0
3. husholdningsgruppe					
0-3 kr.			44,6	45,7	42,2
3-8 "			36,1	36,1	37,1
Over 8 kr.			19,3	18,2	20,7
Sum			100,0	100,0	100,0
4. husholdningsgruppe					
0-3 kr.	46,6	46,6			
3-8 "	35,0	36,7			
Over 8 kr.	18,4	16,6			
Sum	100,0	100,0			

Dersom hypotesen om at det i første uke tas med visse poster fra før bokføringen startet for å "vise ansikt" er riktig, kunne en i denne uke vente relativt mange poster til f.eks. klær, møbler og husholdningsartikler og fritidssysler. Materialet viser at disse poster utgjorde henholdsvis 14,5 og 14,3 prosent i første og andre uke, altså så godt som uendret prosentandel.

Omvendt skulle en vente at matvareprosentenes andel var relativt liten i første uke. Disse utgjorde i første uke 63,4 prosent og i annen uke 64,6 prosent. Antall matvareposter falt fra 14 331 i første til 13 701 i annen uke, dvs. et fall på 4,4 prosent, mens totalt antall poster falt fra 22 617 til 21 204, dvs. et fall på 6,4 prosent. I tredje uke utgjorde matvarepostene 64,0 prosent av alle poster. En kan ikke hevde at materialet tyder på at matvarepostenes andel er spesielt liten i første uke.

Når en betrakter antall poster fordelt etter størrelsen på postene, finner en det samme mønster som ved FBU-67. Den relative størrelsesfordeling

av postene synes å være konstant over ukene (se tabell 6). Setter en antall poster i 1. uke lik 100, finner en for de tre poststørrelser:

	<u>1. uke</u>	<u>2. uke</u>	<u>3. uke</u>
0-3 kr. pr. post	100	94,3	92,0
3-8 " " "	100	94,6	95,7
over 8 " " "	100	88,4	101,6

Det tilsynelatende litt rare mønster i utviklingen for poststørrelser over 8 kr. mener en skyldes sampelvariasjonen.

Konklusjoner

Det synes å være to dominerende trekk i materialet:

1. Første uke ligger over de andre ukene både når det gjelder
 - utgift (Kemsleys undersøkelser) og
 - antall utgiftsposter (FBU-67, FBU-72)
2. Den relative fordeling mellom ukene synes å være konstant. Dette gjelder
 - utgifter etter utgiftstype (Kemsleys undersøkelse)
 - antall poster etter utgiftstype (FBU-72)
 - antall poster etter poststørrelse (FBU-67, FBU-72)

Materialet tyder ikke på at husholdningene i første uke i vesentlig grad tar med utgifter de har hatt i tiden før bokføringsperioden startet (dersom det er gjort, synes det ikke å ha påvirket den relative sammensetning av registrert forbruk).

Setter husholdningene opp eller ned sitt forbruk som følge av at de er med i forbruksundersøkelsen?

Dersom husholdningene ønsker å "vise ansikt" ved å vise et høyt og "fornemt" forbruk, kan det resultere i at første uke ligger over de andre. En skulle vel da vente relativt mange dyre varer i første uke. Materialet tyder imidlertid ikke på at så er tilfelle. I den utstrekning denne effekten forekommer, synes den ikke å dominere observasjonsmaterialet.

Dersom husholdningene setter opp sitt forbruk for "riktig å vise myndighetene hvor dyrt det er blitt å leve", skulle en kanskje vente et relativt sterkt innslag av "nødvendighetsvarer" i første uke, f.eks. matvarer. Etter hvert som lageret av varer øker (og pengebeholdningen minker), vil innkjøpene avta. Hvis denne effekten er til stede, synes den i hvertfall ikke å dominere materialet, i det f.eks. matvarenes andel ser ut til å være noenlunde konstant over bokføringsperioden.

Mange husholdninger har vel langt fra full oversikt over hva de bruker av penger til privat forbruk. Kan det tenkes at de blir "forskrekket" når de oppdager det uventet høye forbruket og at de setter ned forbruket?

En kunne kanskje i så fall vente størst fall i utgifter til "luksusvarer" (varer med høy inntektselastisitet - "fritidssysler" o.l.) og kanskje utgifter til drikkevarer og tobakk (p.g.a. "dårlig samvittighet"?). Derimot skulle en vente at visse "bundne" utgifter (husleie o.l.) ikke vil vise noe tilsvarende fall over ukene. Materialet viser imidlertid som nevnt en noenlunde konstant fordeling på utgiftstypene over ukene. Det er vanskelig å konkludere med noe særlig mer enn at materialet ikke underbygger at folk endrer særlig på sitt forbruk som følge av at de deltar i en undersøkelse.

Er årsaken til fallet i bokførte utgifter og i antall poster fra uke til uke at stadig flere poster blir utelatt?

En kan tenke seg at husholdningene i begynnelsen er meget omhyggelig med å føre alle poster. Etter hvert som de har ført regnskap en tid, blir de lei det hele, og blir mer "slurvete" med føringen. Dette kan f.eks. bety at husholdningene ikke fører utgiftene etter hvert som de forekommer (slik instruksjonen lyder), men venter til dagens slutt eller i verre fall til ukens slutt.

Materialet viser som sagt en noenlunde konstant relativ fordeling på utgiftsgruppene. Dersom fallet fra første til de andre ukene skyldes avtakende påpasselighet, fører altså dette ikke til noen endring over ukene i relativ sammensetning av registrert forbruk.

Det kan være av interesse å se om eventuelt tiltakende slurv gir seg utslag i en stadig større andel av uspesifiserte poster. Uspesifiserte poster kan være et resultat av at husholdningene slår sammen poster. Materialet fra FBU-72 tyder ikke på at så er tilfelle - se følgende oppstilling.

Prosentandel av uspesifiserte poster:

<u>1. uke</u>	<u>2. uke</u>	<u>3. uke</u>	<u>4. uke</u>
0,59	0,46	0,59	0,54

Konklusjoner om årsaken til fall i utgifter og antall poster over ukene

Det synes noe vanskelig å trekke noen sikker konklusjon om årsaker til fall i utgifter og antall poster over ukene på grunnlag av de her fremlagte resultater - ikke minst fordi en kan ha flere samtidig virkende faktorer.

Resultatene tyder imidlertid på at en kan utelukke noen hypoteser om årsaker, nemlig disse som går ut på at husholdningene forsøker å "lure" Byrået ved å vise et annet forbruk enn deres egentlige. En vil tro at

slike forsøk på en eller annen måte ville ha resultert i ett eller annet bestemt "mønster" i fordelingen av utgifter/utgiftsposter over ukene.

En nærliggende årsak til variasjonen mellom ukene er at poster etter hvert blir utelatt fordi husholdningene blir mindre påpasselige med å få med alle poster.

2.1.4. Hvilken rolle spiller bokføringsperiodens lengde for systematiske målefeil?

Siden en tror at fallet i antall poster fra første til annen uke skyldes avtakende påpasselighet hos husholdningene, må en anta at registrert forbruk i første uke ligger nærmest det faktiske.

Dersom en primært er interessert i den relative fordelingen mellom forskjellige utgiftstyper (f.eks. ved estimering av vektene i konsumprisindeksen), synes det som en vil få samme (forventet) resultat uansett hvilken uke (hvilke uker) en legger til grunn.

Ved estimering av forbruksutgifter kunne det kanskje være naturlig å legge størst vekt på registrert forbruk i første uke når det gjelder samlet forbruksutgift. For estimering av fordelingen av forbruket på utgiftsgruppene, bør oppgavene fra alle regnskapsukene være like nyttige.

Ved vurdering av hvilken lengde på bokføringsperioden som en bør basere seg på, må en også vurdere en del andre forhold. bl.a. kostnader ved ulike rutiner og frafallsproblemet. (FBU-72 ga ikke noe entydig svar på hvordan frafallet varierer med bokføringsperiodens lengde).

2.2. Kan husholdningsmedlemmene føre alle utgifter i ett hefte eller bør medlemmene ha hvert sitt hefte?

Det er foran antatt at systematiske målefeil ofte oppstår ved at poster utelates. Det kan derfor være av interesse å se om det spiller noen rolle for målefeilene om alle husholdningsmedlemmene fører sine utgifter i ett hefte eller om medlemmene bruker hvert sitt hefte. Fordeler ved at medlemmene fører hvert sitt hefte kan tenkes å være:

1. Færre poster glemmes. Medlemmene gis alltid muligheter til å føre postene etter hvert som de forekommer (gjelder bl.a. ved fravær på reiser o.l.).
2. En unngår kanskje at noen poster utelates med hensikt på grunn av at husholdningsmedlemmene ikke ønsker å opplyse hverandre om sitt forbruk (ungdom ønsker f.eks. kanskje ikke å opplyse foreldrene om sitt forbruk av tobakk og alkohol).

En ulempe ved å bruke flere hefter er noe økte kostnader, spesielt hvis husholdningsmedlemmene får godtgjørelse for føringen.

Ved FBU-67 førte hver husholdning ett hovedhefte. I tillegg førte voksne hjemmeværende barn med egen inntekt og losjerende voksne personer hvert sitt eget hefte.

Ved FBU-72, som bare omfattet ektepar med to barn, ble to ulike rutiner forsøkt. En del av husholdningene fikk bare ett hefte - hovedhefte (H-heftet) - hvor alle utgifter skulle føres. I den andre delen fikk dessuten hvert medlem på 12 år eller mer, bortsett fra føreren av H-heftet, sitt eget hefte (såkalt B-hefte). I praksis betydde dette at barn over 12 år samt "mannen i huset" førte B-hefte. Den person som førte H-hefte fikk en godtgjørelse på 50 kroner, og hver som førte B-hefte fikk 20 kroner (uansett lengde på bokføringsperioden). Av 298 husholdninger var det i alt 131 husholdninger som førte i forskjellige regnskapsperioder - som fikk B-hefter. Det var i alt 184 B-hefter. Nedenstående tabell viser utgiftene i B-heftene fordelt på grupper av varer og tjenester.

Tabell 7. Registrerte utgifter pr. uke pr. husholdning ført i B-hefter. Kroner

00	Matvarer	12,26
01	Drikkevarer og tobakk	21,86
02	Klær og skotøy	17,56
03	Husleie, lys og brensel	57,99
04	Møbler og husholdningsartikler ...	18,71
05	Helsepleie	11,14
06	Reiser og transport	68,42
07	Fritidssysler og utdanning	37,46
08	Andre varer og tjenester	<u>37,29</u>
	Sum	<u>282,69</u>

Tabellen viser at det er betydelige beløp som blir ført i B-heftene. En kan selvsagt ikke konkludere med at disse beløp ville ha blitt utelatt dersom en ikke hadde benyttet B-hefter, i det instruksene i så fall sier at utgiftene skal føres i H-heftet. Det er derfor av interesse å sammenlikne samlede registrerte poster (H- og B-hefter samlet) for de husholdninger som førte B-hefte og for dem som førte alt i H-heftet.

Tabell 8. Registrerte utgifter pr. husholdning pr. uke ved bruk/ikke bruk av B-hefter. Kroner

Utgiftstype	Utgifter pr. husholdning pr. uke		
	Husholdninger med B-hefte	Husholdninger uten B-hefte	Husholdninger uten B-hefte i prosent av med B-hefte
00 Matvarer	195,04	184,09	94,4
01 Drikkevarer og tobakk	42,28	35,26	83,4
02 Klær og skotøy	62,57	61,75	98,7
03 Husleie, lys og brensel	138,96	119,40	85,9
04 Møbler og husholdnings- artikler	71,06	77,53	109,1
05 Helsepleie	21,39	16,47	77,0
06 Reiser og transport	106,14	103,99	98,0
07 Fritidssysler og utdanning .	105,83	62,78	59,3
08 Andre varer og tjenester ...	75,42	65,12	86,3
Sum	818,69	726,39	88,7

Tabell 9. Registrert antall utgiftsposter pr. husholdning pr. uke ved bruk/ikke bruk av B-hefter

Utgiftstype	Antall poster pr. husholdning pr. uke		
	Husholdninger med B-hefte	Husholdninger uten B-hefte	Husholdninger uten B-hefte i prosent av med B-hefte
00 Matvarer	48,04	45,75	95,2
01 Drikkevarer og tobakk	6,19	4,74	76,6
02 Klær og skotøy	2,04	1,89	92,7
03 Husleie, lys og brensel	0,67	0,54	80,6
04 Møbler og husholdnings- artikler	3,57	3,22	90,2
05 Helsepleie	0,87	0,82	94,3
06 Reiser og transport	4,36	3,28	75,2
07 Fritidssysler og utdanning .	6,04	3,65	60,4
08 Andre varer og tjenester ...	5,80	4,31	74,3
Sum	77,58	68,20	87,9

Det er her signifikante forskjeller i samlet antall utgiftsposter (men ikke utgiftsbeløp) for husholdninger med og husholdninger uten B-hefter.

Årsakene til forskjellene kan være:

1. I de husholdninger som ikke har ført B-hefter, er mange poster blitt utelatt. En får riktigere oppgaver ved å bruke B-hefter.
2. I de husholdninger som har ført B-hefter har det vært en betydelig grad av dobbeltregistrering (en del poster er ført i mer enn ett hefte).
3. Den faktiske forbruketferd hos husholdningene er forskjellig avhengig av hvorvidt det ble ført B-hefter eller ikke.

Av håndskriften kunne en under revisjonen se at foreldrene undertiden førte poster i heftene til barna. Det spiller for øvrig ingen rolle for totalt registrert forbruk i hvilket hefte en post føres. Verre er det hvis det "diktes opp" utgiftsposter eller faktiske utgifter økes (f.eks. for at det skal "bli noe i heftene"). En hadde under revisjonen av heftene inntrykk av at postene var typiske utgifter for barna, og en anser det lite trolig at det i større utstrekning er diktet opp utgifter.

Dobbeltregistrering har forekommet, men bare i liten utstrekning så vidt en har kunnet se under revisjonen.

En mener at hovedårsaken til forskjellen mellom føring med og uten B-hefter er at mange utgiftsposter glemmes når alt skal føres i ett hefte. Som regel er det husmoren som fører hovedheftet. Hvis de andre (voksne) medlemmene ikke fører regnskap, vil de bli lite "engasjert" i undersøkelsen og deres utgifter vil lett bli uteglemt. (Dersom en hadde kunnet anta at faktiske samlede utgifter til de husholdninger som bare førte H-hefte og de som dessuten førte B-hefter var nøyaktig de samme ved FBU-72, finner en at 32,7 prosent av utgiftene i B-heftene ikke kom med når alt skulle føres i H-heftet.)

Ved en vurdering av den beløpssmessige betydningen av bruk av ett hefte for hvert husholdningsmedlem, må tas i betraktning det spesielle utvalg ved FBU-72 (det var ikke et generelt utvalg av private norske husholdninger).

Konklusjonen blir at det synes ønskelig at flere enn ett medlem av husholdningen deltar i regnskapsføringen.

2.3. Hvilke personer i en husholdning bør føre egne hefter?

Ved FBU-72 førte husmoren i de fleste tilfelle H-heftet (instruksen gikk ut på at H-heftet burde føres av den person som vanligvis foretok de daglige innkjøp). B-heftene ble derfor stort sett ført av "mannen i huset" og barn på 12 år og eldre. P.g.a. den spesielle populasjonen medførte

dette at de personer som førte B-hefter særlig var i alderen 12-15 år og 35-40 år.

For å vurdere i hvilken utstrekning B-hefter bør brukes, er det av interesse å se hva som var ført i B-hefter til personene i de forskjellige aldersgrupper.

Tabell 10. Ukentlige utgifter pr. B-hefte etter alder på føreren av heftet. Kroner

Utgiftsgruppe	12-13 år	14-15 år	34-41 år
00 Matvarer	2,96	3,96	10,76
01 Drikkevarer og tobakk	1,14	2,46	20,77
02 Klær og skotøy	5,58	9,68	13,91
03 Husleie, lys og brensel	-	-	57,38
04 Møbler og husholdningsartikler	0,15	0,87	18,94
05 Helsepleie	0,28	-	11,42
06 Reiser og transport	2,34	5,36	65,89
07 Fritidssysler og utdanning ...	6,83	8,48	34,07
08 Andre varer og tjenester	1,99	6,22	36,41
Sum	21,27	37,03	269,55
Antall regnskapsuker	110	46	378

Som en måtte vente, er det ført mye mer i heftet til "mannen i huset" enn til barn under 15 år. Tallene tyder på at det er ønskelig og nødvendig å la ektemenn føre eget hefte, mens det synes mindre påkrevet å la barn under 14-15 år føre egne hefter.

2.4. Bør intervjueren oppsøke husholdningen i løpet av regnskapsperioden for å se til at regnskapet blir ordentlig ført?

Ved forbruksundersøkelser har det vært nokså vanlig at intervjuerne har oppsøkt husholdningene i løpet av regnskapsperioden for å "kontrollere" at heftene ble forskriftsmessig ført og veilede om eventuelle oppståtte problemer. Dette ble forsøkt for en del av utvalget (i alt 149 husholdninger) ved FBU-72 hvor intervjuerne oppsøkte husholdningene etter 3-5 dager. Intervjuerne skulle særlig minne husholdningene på å spesifisere alle poster godt.

Ved FBU-72 ble en klar over følgende:

1. Intervjuerne mislikte å be husholdningene om å få se heftene. De følte at det var "upassende" å be om slikt. Undersøkelsen omfattet bare Oslo, Bergen og Trondheim. En må regne med at dette moment gjør seg enda sterkere gjeldende i f.eks. spredtbygde strøk, hvor intervjuerne ofte personlig kjenner intervjubjektene.
2. I noen tilfelle oppfattet husholdningene denne "kontrollen" slik at en skulle undersøke om husholdningene hadde utført regnskapsføringen så bra at den hadde gjort seg fortjent til honoraret. Ikke alle satte pris på dette.

Det kan være av interesse å se i hvilken grad det relative omfang av uspesifiserte poster avhang av om det ble foretatt gjenbesøk eller ikke. Videre vil det være av interesse å se om gjenbesøket har inspirert husholdningene til bedre føring av regnskapet slik at færre poster er blitt utelatt. En betrakter totalt antall poster pr. regnskapsuke henholdsvis med og uten gjenbesøk. Se nedenstående tabell.

Tabell 11. Totalt antall poster pr. regnskapsuke pr. husholdning og antall uspesifiserte poster i prosent av totalt antall poster med og uten gjenbesøk

	Husholdninger med gjenbesøk	Husholdninger uten gjenbesøk
Totalt antall poster pr. uke pr. husholdning	75,0	73,5
Antall uspesifiserte poster i prosent av totalt antall poster	0,57	0,52

Det er, som en ser, ført litt flere poster i heftene hos husholdninger med gjenbesøk enn uten gjenbesøk. På den annen side finner en det litt overraskende resultat at det relative omfang av uspesifiserte poster var litt større blant de husholdninger der det var foretatt gjenbesøk, enn blant de andre. Forskjellene er imidlertid ikke så markerte at en bør hevde at de har sammenheng med gjenbesøket.

Konklusjonen bør vel bli at materialet fra FBU-72 tyder på at det som generell regel ikke er nødvendig at intervjuerne foretar gjenbesøk. En må imidlertid her huske på at FBU-72 bare omfattet relativt unge husholdninger. Med et generelt utvalg av husholdninger kunne en fått andre resultater. Gjenbesøk kan imidlertid antakelig begrenses til de tilfelle der husholdningen på forespørsel ønsker gjenbesøk og veiledning av intervjueren i løpet av regnskapsperioden.

En slik rutine vil redusere omkostningene i forhold til om alle husholdningene skulle oppsøkes i perioden.

2.5. Utgiftsposter som husholdningene særlig lett glemmer å ta med i regnskapet

Dersom det er visse utgiftsposter som lettere utelates i regnskapet enn andre poster, vil dette både føre til at det samlede forbruk blir underestimert og til at en får feilestimert den relative sammensetningen av forbruket.

For om mulig å avsløre hvilke typer av poster som lett glemmes, ble det ved FBU-72 i et intervju umiddelbart etter at regnskapsperioden var over stilt spørsmål om husholdningen trodde den hadde hatt noen utgifter som ikke var tatt med i regnskapsheftet. Intervjueren ramset i denne forbindelse opp en lang rekke ulike utgiftsposter. En må regne med at selv om en bruker en slik framgangsmåte, vil en ikke få registrert noe eksakt riktig forbruk. For det første er det ikke sikkert at husholdningene oppgir alle uteglemte poster (har glemt postene eller ønsker ikke å oppgi dem). For det andre kan det tenkes at noen husholdninger (p.g.a. manglende hukommelse) oppgir poster de ikke har hatt i regnskapsperioden, men som de kanskje har hatt i tiden like før.

Ved FBU-72 var det påfallende at bare 27 prosent av husholdningene oppga at de hadde glemt utgiftsposter. Det er mulig dette hadde sammenheng med at husholdningene ikke ønsket å si at de hadde glemt poster, noe de kanskje mente kunne føre til at de ikke ville få honoraret.

Tabell 12 (nedenfor) viser antall poster og beløp etter type utgift som husholdningene oppga at de hadde glemt. Det framgår at skatte- og trygdetrekk lett glemmes. Dette gjelder trolig også for andre utgifter som trekkes i lønna. Videre synes det som at en del relativt sjelden forekommende utgifter lett glemmes. F.eks. gjelder dette renter på lån, leid hjelp i hjemmet, tannlegeregninger m.v. Derimot blir tydeligvis utgifter til dagligvarer, som f.eks. matvarer, sjelden glemt.

En måte å unngå at "vanskelige" utgiftsposter glemmes, kan være å minne spesielt om disse postene i den rettledning og instruks for regnskapsføringen som husholdningene får i forbindelse med tildelingen av regnskapsheftene.

Tabell 12. Utgifter som 81 av husholdningene ved FBU-72 opplyste at de hadde glemt å føre i regnskapsheftene

Type utgift	Tallet på uteglemte poster	Beløp i alt Kroner
<u>Matvarer</u>		
Poteter, grønnsaker	6	91,10
Kjøtt, fisk	3	91,00
Egg	1	32,50
Iskrem, spisesjokolade	2	6,00
Spist ute (ikke spurt om)	1	10,00
<u>Drikkevarer</u>		
Vin, brennevin	2	79,00
Tobakk	1	8,00
Klær	5	670,00
<u>Bolig, lys og brensel</u>		
Husleie	5	1 765,50
Renter på boliglån	3	3 407,00
Avdrag " "	1	175,00
Avgifter (vann m.v.)	1	293,00
El. regning	2	279,00
Koks, fyringsolje	2	122,00
Leid hjelp i hjemmet	6	636,00
Varige forbruksgoder i hjemmet	4	2 067,00
Radio-, TV-lisens	1	130,00
Bøker	2	165,50
Sportsutstyr	1	180,00
<u>Helsepleie m.v.</u>		
Hårklipp	7	166,00
Tannlege	4	1 390,00
Lege	4	137,00
Medisiner	3	30,20
<u>Reiser og transport</u>		
Off. transportmiddel	4	250,00
Kjøp " "	1	2 000,00
Parkometeravg.	1	15,00
Forsikring	3	241,00
Telefon	3	617,20
Poliser	2	345,40
Pensjonspremie	4	385,10
Medlemskontingenter	3	126,00
Skatte- og trygdetrekk	46 (herav var det 4 som nektet å oppgi beløp)	53 653,00
Bilskatt	1	300,00
Annet	5	226,00
Sum	140	70 088,50

LITTERATURLISTE:

- [1] Kemsley (1961), Applied Statistics, årgang 10, side 117-135
- [2] Turner (1961), Applied Statistics, årgang 10, side 136-146
- [3] Skarstad (1971), Arbeidsnotat IO 73/3, side 24-29
- [4] Dahl (1974), Rapporter fra prøveundersøkelsen 1972

Registrerte ukentlige utgifter pr. husholdning i forskjellige bokførings-
 uker etter type utgift. Forbruksundersøkelsen 1972. Kr.

	28/1- 3/2	4/2- 10/2	11/2- 17/2	18/2- 24/2	25/2- 2/3
<u>1. gruppe (46 husholdninger)</u>					
00 Matvarer	204,89	189,33	169,37	190,30	
01 Drikkevarer og tobakk	42,74	45,78	29,87	40,20	
02 Klær og skotøy	58,28	50,28	41,09	64,61	
03 Bolig, lys og brensel	162,78	55,26	106,93	78,89	
04 Møbler og hush.art.	52,83	35,09	48,39	86,91	
05 Helsepleie	7,46	16,37	14,59	53,39	
06 Reiser og transport	100,52	55,83	99,30	90,85	
07 Fritidssysler og utdanning.	69,13	278,13	57,58	71,72	
08 Andre varer og tjenester ..	76,07	61,48	59,22	55,65	
Sum	<u>774,70</u>	<u>787,55</u>	<u>626,34</u>	<u>732,52</u>	
<u>2. gruppe (38 husholdninger)</u>					
00 Matvarer		183,26	163,55	196,16	205,68
01 Drikkevarer og tobakk		38,42	33,03	40,42	41,16
02 Klær og skotøy		39,87	57,11	57,58	83,03
03 Bolig, lys og brensel		112,00	90,42	138,50	276,18
04 Møbler og hush.art.		53,58	42,34	70,05	95,13
05 Helsepleie		15,97	21,95	31,39	15,76
06 Reiser og transport		73,47	210,84	109,55	121,58
07 Fritidssysler og utdanning.		56,60	52,24	83,50	95,53
08 Andre varer og tjenester ..		62,08	57,53	52,55	122,13
Sum		<u>635,25</u>	<u>729,01</u>	<u>779,70</u>	<u>1 056,18</u>
<u>3. gruppe (87 husholdninger)</u>					
00 Matvarer		199,78	186,87	194,41	
01 Drikkevarer og tobakk		47,32	37,11	35,28	
02 Klær og skotøy		57,47	66,62	81,33	
03 Bolig, lys og brensel		118,37	66,60	218,22	
04 Møbler og hush.art.		101,79	36,03	92,60	
05 Helsepleie		11,08	16,94	17,20	
06 Reiser og transport		116,01	98,31	189,28	
07 Fritidssysler og utdanning.		79,44	88,89	88,80	
08 Andre varer og tjenester ..		72,24	73,91	100,05	
Sum		<u>803,50</u>	<u>671,28</u>	<u>1 017,17</u>	
<u>4. gruppe (127 husholdninger)</u>					
00 Matvarer	191,73	183,27			
01 Drikkevarer og tobakk	38,94	34,55			
02 Klær og skotøy	69,40	60,28			
03 Bolig, lys og brensel	168,13	87,34			
04 Møbler og hush.art.	77,20	106,24			
05 Helsepleie	20,10	15,91			
06 Reiser og transport	60,15	71,72			
07 Fritidssysler og utdanning.	59,39	63,65			
08 Andre varer og tjenester ..	66,88	54,01			
Sum	<u>751,92</u>	<u>676,97</u>			